

El COMB commemora l'Any del Dr. Josep Salvany i Lleopart

MIQUEL BRUGUERA,
expresident del Col·legi
de Metges de Barcelona

Les vides de Balmis i de Salvany haurien de ser explicades a les facultats de medicina quan es parla de la vacuna a les classes de Microbiologia, de Malalties Infeccioses, o a les d'Higiene i Salut Pública. S'ha de parlar als estudiants de les grans figures mundials, com Jenner o Pasteur, però també s'hauria de parlar de gent nostra que va fer contribucions importants

El 2010 ha estat l'"Any Dr. Josep Salvany i Lleopart". La majoria de companys segurament no havien sentit mai aquest nom quan van saber que la Junta de Govern del COMB havia escollit aquest personatge per dedicar-li l'any.

Josep Salvany va ser un metge català, estudiant del Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona, fundat per Pere Virgili per formar cirurgians per a l'exèrcit. El gran mèrit de Salvany va ser participar en la Real Expedición Filantrópica de la Vacuna, finançada pel rei Carles IV per dur la vacuna de la verola a les colònies d'ultramar. Salvany va morir l'any 1810, durant aquest viatge, quan només tenia trenta-sis anys, gairebé vuit anys després d'haver sortit de La Corunya, quan havia arribat a Cochabamba (Bolívia) després de travessar Venècia, Colòmbia, l'Equador i el Perú, i havent vacunat de la verola centenars de milers de persones.

La commemoració del bicentenari de la mort de Salvany ens ha permès, en primer lloc, fer sortir de l'oblit aquest metge català, pràcticament desconegut avui dia. També ens ha permès recordar que la primera expedició sanitària que s'ha dut a terme al món va ser impulsada per la monarquia espanyola i realitzada per metges espanyols. Finalment, ens ha permès examinar un moment històric molt interessant per a la història de la medicina, com va ser el descobriment de la primera vacuna, que va ser la vacuna contra la verola. Un metge de Puigcerdà, Francesc Piguillem, va ser el primer que la va utilitzar al nostre país.

Salvany va ser un paradigma del metge entregat a la seva professió, que se sentia recompensat dedicant-se en cos i ànima a la lluita contra la malaltia. Va ser un estudiant brillant al Col·legi de Cirurgia de Barcelona. Va fer un temps de metge militar, però la seva mala salut li causava molts entrebancs. Per deslliurar-se de seguir l'exèrcit va optar per una càtedra a l'Escola de Medicina d'Osca, que no li van concedir, i es va veure obligat a acceptar l'oferiment d'anar com a sotsdirector de l'expedició que havia de portar la vacuna de la verola a Amèrica, la direcció de la qual s'havia atorgat al metge alacantí Francesc Xavier Balmis.

Es pot considerar que Salvany i Balmis van ser els primers metges cooperants de l'Estat espanyol i que van exercir la cooperació quan aquesta activi-

3

tat encara no existia. No es van limitar a vacunar, sinó que van fer aportacions interessants des del punt de vista logístic i d'organització sanitària. Van tenir l'enginy d'utilitzar un mètode

de transport inèdit, utilitzant els nens, als quals es provocava una infecció lleu per inoculació al braç de limfa amb virus de la verola vacuna i s'extreia la limfa que acumulaven a les pústules que es formaven als llocs de la inoculació, per vacunar amb aquest material els voluntaris susceptibles. També se'ls ha d'atribuir el mèrit d'organitzar a cada ciutat que visitaven juntes de vacunació, constituïdes per sanitaris locals als quals es formava perquè aprenguessin a preparar i administrar la vacuna, i d'aquesta manera anar estenent la xarxa de llocs on es podia vacunar. La feina de sanitaristes de Balmis i Salvany ha estat poc reconeguda a Espanya, malgrat que l'any 2003, quan es complien 200 anys de l'expedició de la vacuna, es van celebrar alguns actes commemoratius.

Les vides de Balmis i de Salvany haurien de ser explicades a les facultats de medicina quan es parla de la vacuna a les classes de Microbiologia, de Malalties Infeccioses, o a les d'Higiene i Salut Pública. S'ha de parlar als estudiants de les grans figures mundials, com Jenner o Pasteur, però també s'hauria de parlar de gent nostra que va fer contribucions importants.

Dedicant l'any a Josep Salvany hem volgut contribuir a la tasca de difondre els mèrits dels nostres avantpassats que van fer un bé d'una importància incalculable mitjançant la seva activitat mèdica. Per això vàrem organitzar una exposició sobre la verola, la vacuna, l'expedició de Balmis i la mort de Salvany, a la seu col·legial. Estem preparant un llibre de caràcter biogràfic i finalment volem que es dediqui a Josep Salvany la seu de la Direcció General de Salut Pública del Departament de Salut. ■

1. Miquel Bruguera, expresident del COMB, a l'acte inaugural de l'"Any Dr. Josep Salvany i Lleopart". Març de 2010.

2. Inauguració de l'exposició "Dr. Josep Salvany i Lleopart (1774-1810). Una vida per la verola" a l'espai Pedro i Pons del COMB. Octubre de 2010.

3. Primer panell de l'exposició virtual sobre el doctor Salvany, accessible al web col·legial.

4. Miquel Vilardell, president del COMB, a l'acte d'inauguració de l'exposició "Dr. Josep Salvany i Lleopart (1774-1810). Una vida per la verola".

2

1